

Teateranmelderens hvide knoer

Af Anne Middelboe Christensen

Teateranmeldelserne er nødvendige i en offentlighed, hvis debat bevæger sig fra papiraviserne og over på facebook. Velkommen til et billede af teateranmelderens rolle som professionel teaterjunkie. For nu har en af fantasterne sat sig til tasterne...

Anmeldelsen er udfordret. Det er anmelderen også. Så det er yderst opløftende, at *Peripeti* vier hele dette nummer til teateranmelderiet. I dag er teateranmelderens opgave godt nok præcis den samme som i 1771, hvor den første danske teateranmeldelse blev trykt: At vurdere en forestilling ud fra en personlig, faglig og perspektiverende analyse af teateroplevelsen.

Men i modsætning til Danmarks første teateranmelder, Peder Rosenstand-Goiske, så skriver anmelderen i 2016 sin artikel til et hidsigt medie-billede af både papiraviser og trykte tidsskrifter – og netaviser, netmagasiner, blogs og facebookpostings.

Det var netop en beskrivelse af anmelderens rolle og nye muligheder, som var emnet for min bog *Begejstring og Brutalitet – en guide til anmelderens rolle* i 2012. Her ville jeg gerne definere anmelderens idealer og anmelderens virkelighed – og anmeldelsens udvikling i den samlede kulturoffentlighed. Jeg ville ikke mindst diskutere, hvordan anmelderen reelt har mulighed for at vurdere den enkelte forestilling i de tekster, som medierne giver plads til i dag. Og jeg skildrede anmeldelsens udvikling ved at sammenligne anmeldelser af *Jeppes på Bjerget* gennem århundrederne.

Kampen om spalterne

Mit credo er, at kunsten er samfundets spejl – og at anmeldelserne er nødvendige,

hvis vurderingen af kunsten skal nå ud til offentligheden. Anmeldelserne danner kernen i den eneste offentlige debat om selve kunsten og dens kvalitet; den øvrige debat handler typisk mest om støttekroner og tilskudsordninger. Medierne har en umiddelbar nyhedsinteresse i alt det målbare omkring scenekunsten; det kvalitative er anmeldernes opgave.

Men teateranmeldelserne er truet – og det er anmelderne også. Det bekymrer mig. Antallet af teateranmeldelser daler, og den enkelte anmeldelse får mindre plads i de trykte medier. På nettet er der til gengæld skabt helt nye muligheder for anmeldelsen, både på sites og blogs. En del avisanmeldere er med til at skabe debatter på de sociale medier, når de her deler deres anmeldelser og kommentarer og ledere fra de trykte aviser. Den synergieffekt er god. Men generelt bliver anmeldelserne mindre synlige på nettet.

Teateranmeldelsens udfordring ligger ikke kun i overgangen fra trykte medier til digitale medier. Den skyldes lige så meget den voksende mængde af nye teaterforestillinger. Det bliver i hvert fald sværere og sværere for en teaterforestilling at blive anmeldt - og hvis forestillinger konkurrerer om de samme premieredatoer, bliver anmeldelsesvilkårene selvfølgelig endnu hårdere.

De landsdækkende aviser ligger desuden uvilkårligt under for en mainstreamtankegang om at anmelde de samme forestillinger som konkurrenterne. Redaktører har en forventning om, at de øvrige dagblade også vil dække de største navne. Dermed bliver det endnu vanskeligere for ukendte kunstnere og teatergrupper at slå igennem i medierne, der nærmest har en indbygget forkærlighed for kendisser.

Samtidig er der dog sket en stor forandring i

Anne Middelboe Christensen. Foto: Jacob Stage

dækningen af de store teatres forestillinger. Hvor *Det Kongelige Teater* automatisk fik anmeldt samtlige premierer i 1990'erne, så er det langt fra tilfældet i 2010'erne. Nu prioriterer redaktørerne og teaterkritikerne meget voldsommere.

Personligt tilstræber jeg en spændvidde i min teaterdækning, så jeg både anmelder de største navne og den mest nyskabende scenekunst – og både store og små formater. Jeg vil gerne både anmelde garvede kunstnere og helt unge – og både forestillinger i København og i resten af landet.

At se og se og se

Anmelderiets essentielle problem i dag er dog, at anmelderne næsten ikke har nogen chance for at skabe sig en professionel karriere og leve af anmelderiet. Aviserne benytter sig nu hovedsagelig af freelancere, der typisk kun modtager 1.000-2.000 kr. pr. anmeldelse; en månedsløn for 2-3 anmeldelser om ugen vil altså typisk ligge langt under dagpengeniveau. Freelanceren får betaling pr. aftalt anmeldelse,

uanset om den trykkes i papiravisen eller kun kommer på nettet, hvilket dog kun gælder de færreste artikler. Det nye problem er, at mange anmeldere til tidsskrifter og på nettet skriver fuldstændig gratis; skribenter ved det herværende tidsskrift *Peripeti* får heller intet honorar, efter sigende fordi *Peripeti* som universitetstidsskrift forventer, at skribenterne er fastansatte ved universitetet. Men det er vi jo ikke!

Den professionelle anmelder er altså ved at blive et udflydende begreb. Fagligt kan man godt opføre sig som en professionel anmelder og følge med i sin kunststart og se 3-6 forestillinger om ugen – og måske sælge 2-3 anmeldelser om ugen. Men økonomisk vil man ikke kunne holde til arbejdspresset særligt længe, hvis man samtidig skal passe et dagarbejde, der kan betale ens regninger.

De legendariske gamle dage med de fastansatte og vellønnede universitetslektorer, der for sjov og rødvinsflasker skrev en anmeldelse i ny og næ er forbi. Desuden er mængden af teaterforestillinger i dag for voldsom til, at man som anmelder kan

hygge sig med blot at se en enkelt forestilling om ugen – og så kalde sig professionel. Problemet er derfor, at der fremover vil være færre og færre, der vil have råd til at være anmelder.

Sov på det

Personligt har jeg været anmelder, fra jeg var 21 år – siden 1985, hvor internettet slet ikke var opfundet endnu. Hele mit voksne liv har jeg gået i teatret så tit, jeg har kunnet – og mange gange hver uge. Det har været en præmis, også for mine tre børn, der aldrig har kendt til lange middagsmåltider.

Når jeg kommer hjem fra teatret, sover jeg som regel på mine indtryk og lader drømmene sortere i sanserne – og så venter jeg med at skrive til næste formiddag, (hvis jeg da ikke skal undervise eller holde et foredrag eller se en børneteaterforestilling eller noget helt tredje). Ideelt set skriver jeg mine anmeldelser på et roligt kontor, men overraskende tit ender mit skriveri med at foregå i et tog eller i en lufthavn. For jeg skal jo som regel af sted til næste teaterforestilling næste dag også....

Anmeldelsen kommer så i *Information* og på *Informations* netavis dagen efter, altså halvandet døgn efter, at jeg har set den på scenen. Det vil sige: Det kunne den teoretisk gøre, men siden *Information* i 2015 har flyttet alt kritikstof over i et tillæg hver fredag, kan der gå over en uge, førend min anmeldelse kommer i avisen. Dette betyder også, at anmeldelserne mere minder om tidsskriftsanmeldelser end om dagbladsanmeldelser. Det gælder også anmeldelserne inden for de andre kunstarter.

Så er der anderledes fart over feltet, når jeg skriver børneteateranmeldelser til teateravisen. dk, for her bliver anmeldelsen lagt på med det samme. Men hvert medie har sin charme, synes jeg: Papirlayoutet i hånden eller nyhedens stråling på skærmen.

Til begge medier skal jeg dog kunne skrive en anmeldelse på nogle få timer. Derfor bliver jeg ofte irriteret, når jeg læser om anmeldelsens teori i belærende artikler af skribenter, der er

vant til at skrive til tidsskrifter, hvor man har uger eller måneder til at finpudse sin vurdering. For mig er en anmeldelse en nyhedsartikel.

Desuden har jeg nu været så mange år i avisverdenen, at jeg har vænnet mig til, at alting går i ring. Efter nogle år med faste rum i avisen eller tillæg vil en ny redaktion uvægerligt forandre alting og gå over til spredte nyhedsanmeldelser på dagen – ind til endnu en ny redaktion igen opfinder faste rum og tillæg. Det kan dog godt være, at nettets grafisk meget bastante opdelinger fremover også vil smitte af på aviserne, så vi aldrig kommer helt tilbage til den løbende og frie nyhedsstrøm af anmeldelser. Det vil tiden vise.

Hvide knoer

Jeg er simpelthen dagbladsanmelder af natur: Jeg skriver med al den adrenalin og spontanitet, der skabes af en hurtig deadline. Jeg skriver på en intuitiv analyse og hurtige opslagstjek – og jeg holder fast i mit eget indtryk med hvide knoer. For oplevelsen er alt, hvad jeg har. Når forestillingen er forbi, har jeg ikke andet at stole på end mine egne, spontane vurderinger. Var jeg opslugt, eller kedede jeg mig – og hvorfor? Jeg stirrer typisk på mine noter, der er kradset ned i mørket. Andet har jeg ikke. Til klassikere kan jeg være heldig at have et manuskript, men det skal nok vise sig, at det slet ikke er fulgt på scenen – og så hjælper det jo ikke. Der er med andre ord intet at holde fast i, hvilket er en helt anderledes situation end boganmelderens eller cd-anmelderens.

Netop fordi det går så stærkt, vil jeg også uundgåeligt komme til at skrive noget, som ikke holder vand, fordi jeg ikke har haft tid til at tænke mig grundigt nok om. Men det er vigtigere for mig at fortælle verden om en teaterforestilling med det samme - end at vente til den utopiske dag, hvor min tekst bliver gennemdokumenteret og fejlfri. Derfor sender jeg min anmeldelse af sted med et dumdristigt klik med det samme, inden jeg når at tvivle på min egen umiddelbare oplevelse.

Man kan have mange sproglige idealer som anmelder. Stilistisk bliver jeg stadig vred, når en redaktionssekretær opfinder en rubrik, der er dårligere end min egen. Og jeg bliver nærmest hysterisk, hvis der skal skæres i min tekst for at give plads til et større foto eller en annonce. Men det er spillets regler i avisen, hvor en redaktionssekretær har lov til at ændre rubrikker og indskrive opklarende fakta – og til nød skære, hvis man har afleveret for langt.

I praksis sørger jeg dog for at skrive præcist til et aftalt antal anslag, også selv om jeg af natur skriver alt for langt, hvorefter jeg bruger frygtelig lang tid på at skære ned... For mig er det vigtigt, at teksten fremstår som en helhed, der ikke ville kunne beskæres af andre. Min anmeldelse skal virkelig hænge sammen, både i oplevelsestid og billedsprog.

Og hvis jeg dagen efter opdager, at jeg har brugt samme tillægsord om to performere, kan jeg fortsat ikke lade være med at ærgre mig. Kald det professionel stolthed eller naivitet: Mit mål er at aflevere en tekst, der er 'færdig'. Hver gang.

Danmark rundt

Samtidig er jeg blevet mere og mere optaget af at dække teaterforestillinger i hele landet. I mine første år som anmelder boede jeg i København – og rejste som regel kun rundt på Sjælland og ellers højst til Aarhus. Jeg skrev altså flest anmeldelser af forestillinger i København. Men i de senere år har jeg bestræbt mig på at se så meget teater som overhovedet muligt over hele landet. Derfor rejser jeg alvorligt meget med tog og fly til forskellige byer hver eneste uge.

Det er denne geografiske teaterkæmning, som gør mig i stand til at rapportere mine vurderinger til juryen bag Årets Reumert, hvor jeg har været medlem siden 2008. En Reumertpris er en national pris, og jeg vil gerne gøre mit til at komme rundt i landet, så nomineringerne vitterlig kan afspejle den geografiske spændvidde, der præger dansk kvalitetsteater. Også selv om rejser til provinsforestillinger kræver mere logistik, end man måske lige skulle

tro. For Danmark er stort, og fra mange byer er togdriften ikke-eksisterende efter teatertid.

At have nationalt overblik er noget ganske andet end at have lokal specialviden. Da jeg begyndte på *Information* i 1995, havde avisen både en freelance teateranmelder i Aarhus, Aalborg og Odense. De skrev typisk om de tre-fire vigtigste forestillinger på hver af deres lokale landsdelsscener: Aarhus Teater, Aalborg Teater og Odense Teater. Men de skrev aldrig om teater i København; hvor mange teaterforestillinger, de egentlig så uden for deres egne byer, ved jeg ikke. De var lokale eksperter.

Soloanmelderen

Men så ændrede avisen sin anmelderpraksis. I stedet for at have mange specialister foretrak kulturredaktørerne nogle færre anmeldere, som til gengæld løbende markerede sig i spalterne. Læserne skulle kende anmelderne og deres kunstsyn – det var bedre journalistik, og det skabte stærkere læserkontakt, mente man.

Deterogså anmeldersituationen på *Information* i dag, hvor jeg reelt er alene som teateranmelder. Jeg dækker også andre scenekunstgenrer – både musicals, teaterkoncerter, ballet, dans og revy, men ikke opera. Selvfølgelig ved jeg godt, at sådan en periode som aleneanmelder kun varer en årrække. Ideelt set vil der dukke en yngre anmelder op, som gradvist kan glide ind i anmeldelsesstrømmen; lige som jeg blev bedt om at gøre det, da Michael Bonnesen gerne ville have en håndsækning på *Information* i 1995. Men det kræver jo også, at man kan afgive nok anmeldelser til, at den nye anmelder får en fair chance – og at man selv fortsat kan leve af jobbet.

Tendensen til aleneanmeldere gælder også de andre landsdækkende aviser. *Jyllands-Posten* med Henrik Lyding, *Kristeligt Dagblad* med Lise Majgaard, *Børsen* med Lars Wallenberg (Wredstrøm) og *Weekendavisen* med Klaus Rothstein har hver sin 'faste' freelance teateranmelder. Kun to store københavnerdagblade har hver både en fastansat teateranmelder og en freelancer: *Politiken*

har Monna Dithmer og Kristian Husted, og *Berlingske* har Jakob Steen Olsen og Rikke Rottensten.

Ekstrabladet og *B.T.* har vekslende teaterdækning. Det samme gælder de mange regionale aviser og lokalaviser, der typisk bringer teateranmeldelser skrevet af de journalister, der mere eller mindre tilfældigt havde aftenvagten i går – både når det gælder de lokale egnsteatres forestillinger og forestillinger på turné. *Aarhus Stiftstidendes* anmelder Kirsten Dahl, *Nordjyskes* Jens Henneberg og *Fyens Stiftstidendes* Lene Kryger holder dog fanen højt som disse blades faste teateranmeldere. Lidt endnu.

Facebook booster

Til gengæld er teateranmelderiet blomstret op, siden internettet holdt sit indtog i 1990'erne. Gregers Dirckinck-Holmfeld var den første professionelle teateranmelder i Danmark, der fik sin egen hjemmeside i 2007 – www.gregersdh.dk. Her lægger han sine artikler op om natten, fuldstændig som i gamle dage, hvor han var vant til at aflevere til *Ekstrabladet* klokken to om morgenen.

Flere teateranmeldere lægger deres artikler op på facebook – som links direkte til avisens side. Men facebook er ikke længere et demokratisk gratismedie, til trods for at der i Danmark nu er mere end 3,5 millioner danskere med en facebookprofil. Postings ryger i hvert fald ikke længere automatisk ud til alle ens venner; der er gået pengeboost i fjæsbogen. Og eftersom de fleste aviser i 2016 har indført betalingsringe, kan man ikke længere læse anmeldelserne i fuld længde, hvis de indsættes som links. Spredningen af anmeldelserne via facebook er altså ikke længere effektiv – og den frodige debat, som ellers har trivedes fint på facebook, er dermed lukket.

I Danmark er twitter aldrig rigtigt slået an som et folkeligt medie. Det er til gengæld instagram, der lige nu er de unges nuværende hitmedie, men instagram er bedst til fotos og rummer ikke de samme tekstmuligheder, som

facebook. Anmelderne må altså følge de sociale medier derhen, hvor de fleste brugere er. For de sociale medier er hele tiden under forvandling – på rastløs rejse mod det, der både er gratis og trendy.

Drømmen om bloggen

Dagbladenes netaviser er i vækst. Her er anmeldelserne forsynet med kommentarfelter, som abonnenter kan udfylde. Men det er forbløffende få, der benytter muligheden for at kommentere direkte her; måske fordi det føles for seriøst og for selvudstillende at kommentere inde på en avis' hjemmeside. På facebook er man som læser jo 'venner' med anmelderen, og derfor virker det formodentlig lettere at indlede en dialog på anmelderens egen facebookside. Jeg modtager i hvert fald selv en del kommentarer på min facebook, mens kommentarfeltet på Informations hjemmeside oftest er tomt.

Aviserne tillader ikke, at anmelderne lægger deres anmeldelser i fuld ordlyd ud på facebook eller på egne hjemmesider. Det handler om ophavsret. Anmelderen Klaus Rothstein er dog en undtagelse; han lægger i hvert fald sine anmeldelser fra *Weekendavisen* ud i fuld ordlyd på sin hjemmeside www.rothstein.dk.

Den mest realistiske fremtid for de fleste teateranmeldere vil da også være at have en personlig side eller blog. De yngre anmeldere har typisk allerede hver deres personlige blog, sådan som bl.a. www.teaterbloggen.dk og www.mortenhede.dk. Der er også flere eksempler på, at en håndfuld teaterskribenter går sammen og danner deres egen blog såsom www.kulturshot.dk eller www.teateranmeldelse.dk.

Og så er der naturligvis www.teater1.dk, hvor man kan læse både stort og småt om teatret, og www.terpsichore.dk, der bringer anmeldelser og interviews fra dansens verden. Børneteateret og ungdomsteateret dækkes systematisk i www.teateravisen.dk, der som det eneste medie har en ambition om at anmelde samtlige nye teaterforestillinger for børn og unge i hele landet. Og www.peripeti.dk, hvor man kan læse lærde

teateranmeldelser; typisk i helt vilde længder og diskussionsdybder, der aldrig nogensinde ville blive trykt i en papiravis.

Derudover er der rige muligheder for 'almindelige' teatergængere for at ytre sig som 'lejlighedsanmeldere'. Nogle teatre indsamler brugeranmeldelser til brug for markedsføring. Og derudover er der kultursites som www.kulturkongen.dk og www.kultunaut.dk, der typisk udbyder digital spalteplads mod et sæt gratis billetter til forestillingen; her får skribenterne til gengæld intet honorar.

Der dukker hele tiden nye anmeldelsessites op. Det er skønt, fordi det i hvert fald rummer muligheden for en styrket teaterdebat. Men desværre har disse anmeldere i cyber generelt ikke nogen imponerende faglighed. Deres anmeldertroværdighed er lav, og dermed er deres betydning til at overskue. Metoden, erfaringen og udsynet mangler i disse brugeranmeldelser, men til gengæld har de begejstring og vurderingslyst – og et personligt netværk, som formodentlig udgør deres kernelæsere.

På teateranmeldelsessiden ungtteaterblod.dk står der for eksempel, at sitets redaktør har set over 200 forestillinger. Man må formode, at tallet dækker hans totale teateroplevelser gennem et helt LIV. Men en professionel anmelder ser altså op mod de 200 forestillinger hver SÆSON – i hvert fald i min optik. For det er sammenligningsgrundlaget, som er med til at skærpe analyseevnen og vurderingstræfsikkerheden – og som bliver den professionelle anmelders særkende.

Usynlig i cyber

Den digitale anmelders allerstørste udfordring er dog usynligheden. Det er svært at blive set i cyber – og det er næsten umuligt at få ørenlyd i den bredere offentlighed. Det kan være svært nok at skabe opmærksomhed omkring en teateranmeldelse i et landsdækkende dagblad, men det er så godt som umuligt at få en digitalanmeldelse til at sætte dagsordenen i kulturdebatten. Den bredere offentlighed

kommer simpelthen ikke i berøring med de elitære teateranmeldelser rundt om i reservaterne i cyber. Så skal det da være, fordi www.rokokoposten.dk skriver en fingeret teateranmeldelse som muntert indslag.

Rokokoposten indledte sin satireavis med falske nyheder i 2010 og er blevet et enormt hit; sitet har allerede 70.000 facebookfans... Til sammenligning udkom *Information* i 19.777 eksemplarer i foråret 2015. Halvåret forinden var *Politikens* tal 87.095, *Jyllands-Postens* var 75.943 og *Berlingskes* var 74.948. Til sammenligning var *Peripetis* oplag blot 500.

Usynligheden kan dog brydes. Indlæg på de sociale medier kan pludselig opnå at blive delt så eksplosivt, at alle tilsyneladende har set dem på deres facebookvæg inden for det sidste døgn. Men det er undtagelserne – og det er formodentlig blot en drøm for de fleste teateranmeldere. Hvis den digitale anmelder ikke også samtidig optræder på tv og radio eller i andre medier, kan det i hvert fald være svært for anmelderen at blive et kendt navn i kulturdebatten.

I øjeblikket ligger en del af afsenderuklarheden dog også hos cyberanmelderne selv. På sitet teateranmeldelse.dk står der for eksempel fint angivet tre anmeldernavne. Men i stedet for en profilbeskrivelse står der bare: 'Beskrivelse kommer snarest...' Det er her, at amatører afslører, at de ikke har samme nidkærhed som professionelle.

Omvendt er der også anmeldere, der dyrker usynligheden på nettet. Jeg har flere gange diskuteret anmelderens usynlighed med redaktøren af sitet www.cphculture.dk. Det er fint, at der står en mailadresse på sitet. Men i mine øjne respekterer anmelderen ikke ytringsfrihedens krav om trykkeansvar, når anmelderen ikke sætter sit navn under sin anmeldelse. Hvis man tør vurdere kunsten i offentligheden, så må man også turde sige, hvad man hedder. Vedkommendes begrundelse for at være anonym er den modsatte: Ikke at ville tage fokus fra kunstværkerne.

Den anonyme tendens er stigende på de sociale medier. Netop fordi folk kan gemme sig bag dæknavne og fjollefotos på instagram og facebook, kan de sagtens nå at mene en masse om teaterforestillinger uden at give sig til kende. Jeg mener fortsat, at disse anmeldere har svært ved at opnå troværdighed og respekt i den brede offentlighed.

Prof er bedst

Min dyrkelse af den professionelle anmelder har ikke noget med snobberi at gøre. For mig er det vigtigt, at anmelderen står så frit som muligt – og at anmelderen er fri af andre interesser. At være professionel som anmelder vil også sige, at man bruger alle sine arbejdskraft på at følge scenekunstens udvikling, og at man holder sig orienteret om så meget teater og teaterpolitik som muligt.

Personligt udvælger jeg forestillinger efter intuition og erfaring – og hvad der logistisk kan lade sig gøre med tog og fly. (Og jo. Jeg bliver tit hidsig over, at man kun kan nå at se én forestilling om dagen, fordi de fleste teatre helt automatisk spiller kl. 20. Så kom dog ind i kampen og spil kl. 12 eller 15 eller 22 bare en gang om ugen! Så ville teateranmelderne i hvert fald være lettere at lokke til.)

Når jeg anmelder, har jeg ikke nogen fornemmelse af, at min redaktør forventer, at jeg mener noget bestemt. Jeg foreslår nogle titler til min redaktør, og som regel begrundes jeg dem kort. Nogle gange kræver det længere diskussion og flere argumenter fra min side, før redaktøren giver mig spalteplass. Nogle gange får jeg ikke mit ønske opfyldt. Men sådan er det jo for alle avisskribenter. Og her er det faktisk en fordel for mig at have et fast opslag om ugen. For her er der ikke andet end annoncer, der kan stjæle pladsen fra mig.

Men indholdsmæssigt føler jeg mig fri. Jeg kan selvfølgelig godt tænke, at *Informations* miljøbevidste læsere vil være særligt interesserede i en teaterforestilling om den globale opvarmning. Men jeg kan også sagtens fravælge en forestilling

om miljøsvineri, fordi den teateruge byder på en kærlighedshistorie eller et nyetableret teater eller en egnsteatersatsning, der virker vigtigere at få anmeldt. I avisens kalendervirkelighed handler alt om premieredatoer. En forestilling, der fravælges i en hektisk uge, kunne sagtens være blevet anmeldt i en lidt premiereroligere uge.

Men igen: Teateranmelderiet følger pressens almindelige praksis om nyheder og prioritering. Indholdsmæssigt føler jeg mig dog fri. Jeg skal være tro mod min oplevelse inde i teatersalen. Jeg skal simpelthen holde fast i min tilskuerintegritet. Hvis jeg begynder at tage andre hensyn, vil min anmeldelse straks begynde at smuldre.

På en kulturredaktion vil anmelderen også uvilkårligt blive bedt om at brede sig over flere af avisens artikelgenrer, både portrætter og interviews - og nekrologer. Det forventes også, at man springer til, når nyheder fra teaterverdenen kræver en kommentar eller en leder.

Men at være professionel som anmelder vil først og fremmest sige, at man får penge for sit job – og at man er i stand til at vurdere uden at komme i habilitetsvanskeligheder. Det er afgørende, at anmelderen ikke ligger under for fremtidshensyn i sine anmeldelser – ikke udover hvad der kræves af almindelig pli og god opførsel. Det er i hvert fald underligt at læse en teateranmeldelse skrevet af en anmelder, der allerhelst selv ville være skuespiller. Det er også speget at læse en teateranmeldelse skrevet af en dramatiker, der samtidig skal sælge sine stykker til diverse teaterdirektører.

Det vil altid være forskelligt fra person til person, hvor man slår habilitetsstregen. Visse anmeldere kan fint tackle at kende kunstnere endog rigtigt godt og samtidig anmelde dem. Andre har blot nogle bestemte kunstnere, som de afstår fra at skrive om. Mange af os har desuden taget en grundbeslutning om, at hvis vi interviewer en scenekunstner, skal der gå et vist stykke tid, før vi igen kan anmelde vedkommende. Det handler om troværdighed. Så dette er både kunstneren, teatret og

anmelderen bedst tjent med.

Fantaster ved tasterne

Måske er vi anmeldere en uddøende art, sådan som PR-manden Christian Have påstår det. I Danmark er vi i hvert fald kun en lillebitte flok teateranmeldere, der investerer uendelige timer på rått aftenarbejde til lusede honorarer. Her i 2016 er vi vel bare 10-20 såkaldt professionelle teateranmeldere om at vurdere de 400-500 nye scenekunstværker, der hvert år har premiere i Danmark.

I 1990'erne havde mange teaterfolk travlt med at diskutere 'anmelderens magt'. Men i de senere år har jeg interessant nok mærket en ny samhørighed mellem teaterfolk og teateranmeldere. Nu er også teaterfolkene blevet bekymrede for den svindende kvalificerede teaterdebat. Det er i hvert fald påfaldende, så tit teaterfolk udtrykker, at de godt kan se, at teatre og anmeldere er i samme båd. Kærligheden til teatret bliver her vigtigere end kampen om vurderingernes tillægsord og de forjættende stjerner. Desuden er en ordentlig teaterdebat et spørgsmål om professionalisme. Både teaterfolk og anmeldere må udvise respekt for hinandens roller: Teaterfolkene skaber kunst, og anmelderne vurderer den. Vi har brug for hinanden. Sådan er det.

Imens fortsætter strømmen af premierer og den tilsvarende strøm af anmeldelser. Indrømmet. Vi teateranmeldere er antagelig fantaster. Vi lever stærkest inde i de mørke teaterrum – og foran tasterne. Men vi er også idealister, der kæmper for teatrets synlighed i en verden, der har brug for fiktionens kraft. Og i særlige tilfælde træder vi faktisk i karakter som realister, når kulturpolitikkerne har mistet udsynet.

Men vi er først og fremmest mennesker, der ikke kan leve uden teater. Vi er teateranmeldere, fordi vi ikke kan lade være. Vi ved, at teatret er 'rugbrødet' i vores liv. Vi ved, at teatret er vores spejl af virkeligheden. Vi er afhængige af både teatret og debatten. Så vi skriver

teateranmeldelser, mens vi klamrer os til vores erindring om den sidste teateroplevelse.

Det er derfor, teateranmelderens knoer er hvide.

Anne Middelboe Christensen

Cand.mag. Teateranmelder siden 1985, nu ved Dagbladet Information og www.teateravisen.dk. Underviser i Kulturjournalistik ved Københavns Universitet. Forfatter til bl.a. *Sylfiden findes* (2012) og *Begejstring og Brutalitet – En guide til anmelderens rolle* (2012). Indehaver af det poetiske projekt *Middelboes Ordbutik*.
